Valtionapukelpoisuus-laillisuustarkastus (tarkastuskertomus 13/2025)

Pasi Tervasmäki
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Eduskunnan tarkastusvaliokunnan kokous
13.11.2025

Tarkastuksen aihe

- Useaan valtion varoista maksettavaan avustukseen on saantiehdoksi asetettu valtionapukelpoisuus, eli saajan ja avustettavan toiminnan on täytettävät laissa erikseen määritellyt avustuksen saantiedellytykset.
- Kyseessä on ennakollinen menettely, joka on käytössä eräissä Suomen valtion talousarvion mukaisissa siirtomenoissa, esimerkiksi valtionosuuksissa, harkinnanvaraisissa valtionavustuksissa sekä erilaisissa kustannusten korvauksissa.

Tarkastuksen aihe

- Valtionapukelpoisuudesta myöntämisestä päättää useimmiten kyseistä avustusta hallinnoiva valtionapuviranomainen.
- Tarkastus kohdistui sellaiseen vaiheeseen valtionapuprosessissa, jota ei aikaisemmin ole tarkastettu laillisuustarkastuksessa.
- Valtionapukelpoisuuden valtiontaloudellisen merkityksen määrittely perustuu siihen, että tarkastettavien kokonaisuuksien euromääräinen olennaisuus oli vuoden 2024 talousarviossa lähes 2 miljardia euroa.

Tarkastuksen kohteet

- Tarkastus kohdistui opetus- ja kulttuuriministeriöön (OKM) ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen (THL). Opetushallitukseen tarkastus kohdistui siltä osin kuin Opetushallitus on toteuttanut opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 58 §:ssä käsiteltyjä tietojen toimittamiseen ja tarkastukseen liittyviä tehtäviä sekä vastaavia valtionavustuslain mukaisia tehtäviä.

Tarkastuksen kohteet

- Valtionapukelpoisuutta arvioitiin tarkastuksessa esittävän taiteen, museotoiminnan, liikuntatoimen, nuorisotoimen (nuorisolaki, 1285/2016), toisen asteen koulutuksen, tutkintoon valmentavan koulutuksen (TUVA), sovittelutoiminnan ja turvakotipalveluiden osalta.

Tarkastuskysymykset

1. Onko valtionapuviranomainen noudattanut säädöksiä ja hyvän hallinnon periaatteita hyväksyttäessä yhteisö, säätiö tai kunta valtionapukelpoiseksi tai valtionosuuteen tai kustannusten korvauksiin oikeutetuksi?

2. Onko valtionapuviranomainen varmistanut asianmukaisella tavalla ja määräajoin, että yhteisö, säätiö tai kunta täyttää valtionapukelpoisuuden ehdot ja että sille myönnetty valtionapu laskennallisena tai sopimuksen mukaisena korvauksena vastaa valtionapukelpoisuuden ehtoja?

Tarkastusviraston kannanotot

Valtionapukelpoisuuden myöntämisessä on noudatettu olennaisilta osin säädöksiä ja hyvän hallinnon periaatteita

- Valtionapukelpoisuutta koskevaa sääntelyä on viime vuosina tarkennettu, ja useaan tukimuotoon on tullut mukaan määräaikaiset kontrollit. Muutosta voidaan pitää positiivisena.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valvonut valtionapukelpoisuutta puutteellisesti

- Tarkastuksessa havaittiin viisi sellaista liikuntaa edistävää järjestöä, joiden osalta OKM olisi voinut käyttää harkintaa valtionapukelpoisuuden peruuttamiseksi. Kyse oli järjestöjen jäsenyhdistysten sekä jäsenten tai harrastajien lukumäärää koskevista kriteereistä.

Tarkastusviraston suositukset

1. OKM:n tulisi kiinnittää huomiota valtionapukelpoisuuden seurantaan.
2. OKM:n tulisi liikuntajärjestöjen osalta huomioida valtionapukelpoisuuden poistamisen mahdollisuus sellaisilta liikuntaa edistäviltä järjestöiltä, jotka eivät täytä valtionapukelpoisuuden kriteereitä.
3. OKM:n tulisi suorittaa enemmän rahoituksen saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Tarkastuksen jälkeen

OKM:n tiedote

- OKM on antanut tarkastuskertomuksen julkaisupäivänä 30.9.2025 tiedotteen. Tiedotteen mukaan ministeriö on VTV:n tarkastuskertomuksen perusteella päättänyt pyytää pienimmiltä liikuntajärjestöiltä selvityksen toiminnan laajuudesta ja muutoksista. Ministeriö toteaa myös, että mikäli liikuntalain vaatimukset toiminnan laajuuden tai erityisten syiden osalta eivät täyty, valtionapukelpoisuus voidaan perua.

Tarkastuksen jälkiseuranta

- Tarkastusvirasto tekee tarkastuksen jälkiseurannan vuonna 2027. Jälkiseurannassa tarkastusvirasto tulee selvittämään, mihin toimiin tarkastuskertomuksessa esitettyjen kannanottojen perusteella on ryhdytty.

Kiitos!

Tack!